

Slovenski dom

Štev. 184.

V Ljubljani, v petek, 14. avgusta 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionarie esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Posebno vojno poročilo italijanskega in nemškega vrhovnega poveljstva

Nova veličastna pomorsko-letalska zmaga na Sredozemskem morju

2 križarki, 1 rušilec, 1 letalonosilka in 15 prevoznih ladij potopljenih, hudo poškodovane 2 letalonosilke, številne vojne in prevozne ladje

Vrhovno poveljstvo Italijanskih Oboroženih Sil je objavilo posebno uradno vojno poročilo št. 808, v katerem pravi:

Ob zori 11. avgusta so naše podmornice in ogledna letala opazila veliko skupino angleških ladij, ki je plula od Gibraltara proti vzhodu. Bilo je več kot 20 ladij, ki so jih spremljale tri bojne ladje, štiri letalonosilke, številne križarke in nekaj desetih rušilec ter manjše enote.

Istega jutra, 11. avgusta, so nastopile italijanske ter nemške letalske in pomorske sile proti veliki nasprotnikovi skupini. Naše podmornice, bojni čolni in motorne torpedovke, oddelki bojnih letal, strmoglavcev ter torpednih letal, ki so jih spremljale močne skupine lovcev, so skupno prešli v napad ter navzile kar najhujšemu protiletalskemu ognju in delovanju angleških lovcev torpedirali ter bombardirali mnogo nasprotnih enot te ladijske skupine.

Po celotnem nastopu je imel nasprotnik te izgube: enote kr. mornarice so potopile eno križarko ter tri parnike; enote kr. letalstva pa so potopile eno križarko, en rušilec in tri parnike; nemške letalske in pomorske enote so poleg letalonosilke »Eagle« potopile še štiri parnike. Mnogo dru-

gih trgovskih ter vojnih ladij, med njimi ena oklepna ter dve letalonosilki, je bilo zadetih; nekatere celo po večkrat, tako da je treba soditi, da so se kasneje potopile.

V skrajno hudih bojih, v katerih so naši lovci obvladali nebo nad bojiščem, je bilo sestreljenih 32 nasprotnikovih letal, 13 naših letal se ni vrnilo na postojanke, mnogo drugih pa je prilelelo nazaj z mrtvimi in ranjenimi na krovu.

Večji del spremljajočih ladij se je zaradi ne-nehnega delovanja naših letal vrnil na isto pot, drugi del pa skuša doseči Malto, medtem ko nemška in italijanska letala neprenehoma tolčejo po njem.

Hitlerjev glavni stan, 14. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole posebno uradno vojno poročilo:

Da bi razbremenili svoje sile, ki so v Egiptu v močni stiski, so Angleži skušali spraviti skozi Sredozemsko morje skupino ladij, v kateri je plulo več petrolejskih ter prevoznih ladij, v celam 21 velikih trgovskih ladij, ki so jih pa spremljale tri velike bojne ladje, štiri letalonosilke, številne križarke in mnogo rušilec. Ta skupina, v kateri je plulo 46 enot, je

navzile najsilnejši protiletalski obrambi bila v zahodnem Sredozemskem morju dne 11. avgusta napadena po nemških in italijanskih letalskih ter pomorskih silah, ki so stalno in zglodno sodelovale.

Objavljeno je že bilo, da je nemška podmornica 11. avg. potopila letalonosilko »Eagle«, vrh tega pa je bilo doslej še potopljenih devet trgovskih ladij s skupno 90.000 tonami, hudo poškodovani pa sta bili angleška letalonosilka »Furious«, ki je močno nagnjena priplula v

Gibraltar, ter ameriška letalonosilka »Wasp«, katero je zadelo šest bomb in je na njej izbruhnil požar ter skuša priti do Malte.

Poleg tega so bile poškodovane tri križarke ter šest velikih trgovskih in petrolejskih ladij s skupno 51.000 tonami.

Skupina ladij se je razkropila. Večji del zaščitnih sil se umika proti zahodu. Ostale enote pa skušajo pripluti do Malte.

Boj še zmerom traja. Pričakujejo še večjih uspehov.

Duce deli odlikovanja drznim italijanskim letalcem ter nemškemu pilotu

Rim, 14. avgusta. s. Včeraj je Duce v navzočnosti državnega tajnika za letalstvo izročil odlikovanja članom posadke, ki je nedavno izvedla letalski polet od Rima do Tokia in nazaj, kakor tudi članom posadke letala, ki je izvedlo

znani polet nad Asmaro ob šesti obletnici ustanovitve imperija. Lepo in ganljivo slavlje je bilo v poslopiju ortopedične klinike rimske univerze, kjer se zdravi zaradi poškodb, dobljenih pri neki letalski nezgodi, podpolkovnik Amedeo Paradiso. Duce je podelil podpolkovniku pilotu Antoniu Moscatellu napredovanje v čin za vojne zasluge, podpolkovniku Paradisu pa srebrno kolajno za vojaško hrabrost »na bojišču«. Ostalim članom posadke so bile podeljene: eno napredovanje za vojaške zasluge, dve srebrni kolajni in tri bronaste kolajne, vse za vojne zasluge »na bojišču«. Duce je s tem izročil najvišjo nagrado neustrašenim letalcem, nato pa nanje naslovil besede živega zadovoljstva.

Rim, 14. avgusta. s. Ob navzočnosti državnega podtajnika za letalstvo generala Fougieria je Duce izročil zlato kolajno za vojaško hrabrost nemškemu poročniku pilotu Hansu Joachim Marselleu kot nagrado za zmage v bojih v Severni Afriki. Nedavno je ta pilot v enem samem dnevu zbil šest nasprotnikovih letal in s tem dosegel svojo 101. letalsko zmago. Za to priložnost je Hitler podelil poročniku Marselleu hrastov list z meči k viteškemu križu železnega križa. Ko je pripel odlikovanja jurnškemu nemškemu pilotu na prsa, je nani naslovil tudi nekaj besed živega občudovanja. Nato je Duce sprejel kapitana-pilota Carla Emanuela Buscaglia, prvaka italijanskih pilotov torpednikov, ki nosi že šest srebrnih hrastovnih kolajin in železni križec drugega razreda. V sedanjih vojni je kapitan Buscaglia, ki povečuje skupini torpednih letal, izvedel 29 torpednih poletov. Potopil je dve težki križarki, dve pomožni križarki, polagala mrež in pet parnikov s skupno tonazlo 56.000 ton. S torpedi pa je težko poškodoval dve bojni ladji, eno letalonosilko, šest križark, dva rušilca in tri parnike. Dosedanje delo tega pilota nima primere v prav nobenem tujem letalstvu. Duce je čestital Buscagliu za sijane uspehe in mu objavil, da ga je povišal za majorja v priznanje za zasluge.

Vesti 14. avgusta

Bolgarska vlada je zapovedala, da morajo s 1. septembrom brezpogojno prenehati z delovanjem vsa judovska podjetja v Bolgariji.

Angleška letalonosilka »Eagle« je peta letalonosilka, potopljena od začetka sedanje vojne. Anglija ima, po poročilu agencije Stefani iz Lizbone, zdaj še pet letalonosilk, in sicer: »Victorious«, »Illustrious«, »Formidable«, ki imajo vse po 25.000 ton, ter še »Furious« in »Argus«, ki je stara linijska ladja s 14.000 tonami, predelana v letalonosilko. V delu imajo Angleži tri letalonosilke, v delu imajo Angleži tri letalonosilke ter »Indefatigable«, ki imajo vse po 25.000 ton in bodo končane 1942.

Velikanski požar je izbruhnil v skladišču na severni postaji v Stockholmu. Naprave na postaji so hudo poškodovane, ogromne količine blaga pa uničene. Škode se niso mogli oceniti.

Hrvaški listi prinašajo ob 14. obletnici smrti Stefana Radića obsežne članke. V zagrebški stolnici je bila včeraj slovesna zadušnica, ki so se je udeležili najvišji zastopniki ustaške države.

Pridelek zgodnjega krompirja v Nemčiji je po dosedanjih poročilih bil zelo obilen in tudi pozni krompir dobro kaže.

V Washingtonu so se pričele seje posebne ameriško-brazilske komisije glede raznih vojaških vprašanj, ki se tičejo »važnih problemov« v zvezi z obrambo zahodne ameriške obale.

Predsednik republike Čile, Juan Antonio Rios, ne bo potoval v Washington, so vedele poročati ameriške agencije.

Angleška vlada je uradno priznala vključitev treh baltičskih držav, Estonke, Litve in Letonske v sestav Sovjetske zveze, sodi švedski list »Dagens Nyheter«. To je razvidno iz pravkar objavljene seznama tujih diplomatov zastopstev, v katerem ni več poslaničkov omenjenih treh držav. List dodaja, da se je vprašanje o angleškem priznanju sovjetskih pravic do baltičskih držav uredilo ob zadnjem obisku Molotova v Londonu.

nosti, iz katere bi se mogli rešiti le, če dobe nujno pomoč in če te nove sile napadejo Nemce z boka.

Seja državnega vodstva fašistovske stranke

Tajnik stranke je v Ducejevi navzočnosti poročal o socialnem delovanju stranke, o njenih zaslugah za zbiranje in oddajo žita ter o strogem čiščenju v fašistovskih vrstah

Rim, 14. avg. s. Včeraj od 17 do 19.30 se je v Beneški palači pod Ducejevim predsedstvom sešlo narodno vodstvo fašistovske stranke. Pri prvem delu sej so sodelovali zvezni tajniki iz Firenze, Appunije, Arezza, Grossetta, Livorna, Lucca, Pisa, Pistoie in Siene.

Ob začetku sej je Duce postavil v dnevno zapoved fašizem iz toskanskih pokrajin zaradi vzgledne gorečnosti in vere, katero je pokazal s tem, da je do zadnjega zrna oddal žito in sicer v ožračju navdušene in vzajemne zavednosti. Duce je izrekel zadovoljstvo zveznim tajnikom iz Toskane ter jim naročil, naj neso njegovo hvalo vsem sodelavcem, črnim strajcam ter množicam kmečkega in bojevnika ljudstva.

Tajnik stranke je potem imel naslednje poročilo:

»Od poslednjega sestanka narodnega vodstva je stranka po srečnih vojnih dogodkih, ki so s ponosom in genotjem navdali vse ljudstvo, korakala po vaših zapovedih, Duce, naprej z vsemi svojimi organi in je celoto svoje dejavnosti in svojih pobud v primernem ritmu spravljala v sklad s potrebami domovine v orožju.

Nadaljevalo se je poenostavljenju stranke z odstranjenjem ustanov, ki so bile samo v breme. Z neutrudljivo vmo se bo po vaših navodilih nadaljevalo tudi ojačevanje gibanja. Iz tega dela bom navedel samo podatke iz nekaj udeleževalnih panog, ki so zlasti zanimive z ozirom na stališče stranke do višjih zahtev naroda v vojni.

Socialna pomoč in kolonije GIL-a. Takoj po sklepu šole se je začela organizacija dnevnih kolonij za člane GIL-a. Število tistih, ki prejemajo pomoč se je pomnožilo za 25%. Težave pri tem so bile zlasti, ker je stranka veliko nepremičnin dala oboroženim silam za ranjence. Vendar se je to pomožno delo za zdravje otrok znatno povečalo. V letu XX. je bilo v 7632 kolonijah 1.018.688 otrok, leta XIX. v 6036 kolonijah 750.161 otrok.

Za prihodnje šolsko leto bodo po vaših zapovedih zelo razširjene šolske kuhinje, zlasti tam, kjer je to najbolj nujno. Kuhinje, ki zdaj služijo po šolah v kolonijah, bodo potem poslovale v ta namen.

Dostojanstveniki stranke in zastopniki oblasti so obiskovali in neopetrgoma obiskujejo kolonije. Stvar povsod dobro gre in pomožno delovanje se bolj kakor kdaj čuti v tem posebnem trenutku gospodarske stiske.

Bojevniki uradi. Ti delujejo pet mesecev in so se izkazali za zelo koristne pri pomožni in propagandni akciji, zaradi katere so bili ustanovljeni. Skrbeli so, da ne bi ta socialna pomoč dobila značaja kakor karitativne dobrotelnosti namesto značaja fašistovske in človeške vzajemnosti, ki je temelj pomožne akcije stranke. Bojevniki in njihove rodne kažejo jasna znamenja o zadovoljstvu, vedoč, da je stranka v Ducejevemu imenu navzoča po njihovih domovih in da je utripanje njegovega plemenitega srca poročilo in gotovost, da

žrtve, ki jih prinašajo, ne bodo pozabljene in da bodo vrednote iz prelite krvi in prestanih skušenj zdaj in vedno zaupane čustvu časti in hvalečnosti fašistovske domovine.

Te ustanove iščejo vse, s čimer bi olajšale življenje tovarišem v uniformi, zlasti tistim po bolnišnicah in okrevalnica s prirejanjem navdušenih in udobnih sprejemov po postajah, po vkrcevalnih ter izkrcevalnih pristaniščih itd. Glavne pobude, ki jih je dalo neposredno vodstvo stranke so bile: 1. priprava pomožnega vlaka za ekspedicijski zbor v Rusiji ob sodelovanju z vrhovnim poveljstvom N. U. D. Vlak je vozil 300 ton blaga, vrednega 15 milijonov lir. 2. Pomožne potrebščine vredne 2 milijona lir, poslani četam v Črni gori. Narodna zbirka kolonialnih zavrtkov, ki se je končala dne 31. julija in o kateri še pričakujejo podatkov. Dosegla je popoln uspeh, saj je samo v devetnajstih zvezah bilo nabranih 148.788 zavrtkov.

Sovjetske sile se umikajo v kavkaške gore

Elista osvojena — Hudi boji pri Voronežu in Rževu naraščajo
Vsi sovjetski napadi krvavo odbiti

Hitlerjev glavni stan, 14. avgusta. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Nemške in zavezniške čete so na kavkaškem področju vrgle Sovjete kljub trdovratnemu odporu dalje nazaj. Od svojih zvez z zaledjem odrezana sovjetska skupina je bila uničena. Severno od Manjiča so brzi oddelki pehote v naglem prodiranju proti vzhodu zavzeli glavno mesto kalniške pokrajine Elista. Letalstvo je ponovno z močnimi silami napadlo sovražni pomorski promet ob severni kavkaški obali in ob ožini Kerč. Ena obalna ladja je bila potopljena, več tovornih in tri prevozne ladje pa zažgane.

Med Volgo in Donom so napadi nemških in romunskih čet kljub trdovratnemu sovjetskemu odporu prinesli nove ozemeljske osvojitve.

Pri poskušanem napadu sovjetskega letalskega oddelka na neko nemško letališče je bilo v letalskih spopadih sestreljenih 28 sovražnih letal in je bil s tem napadajoči oddelak skoraj popolnoma uničen.

Pri Voronežu se ogorčene borbe še stopnjujejo. Od številnih oklepnih voz podpiran sovražni razbremenilni napad se je izjalovil s težkimi izgubami v ognju nemških čet ob podpori letalskih oddelkov. Samo od 11. do 12. avgusta je bilo v teh borbah uničenih 234 sovražnih oklepnih voz.

Jugovzhodno in severno od Rževa so nemške pehote in oklepne divizije nadalje v težkih obrambnih bojih. Včeraj je bilo na tem odseku uničenih 71 sovjetskih oklepnih voz, izmed njih 55 samo na odseku ene pehotne divizije.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera nadaljujejo sovjetske čete svoje neuspešne napade. Na nepreglednem ozemlju obkoljena sovražna skupina je bila po ogorčenem boju uničena.

Na vzhodnem bojišču je bilo v dneh 11. in 12. avgusta v letalskih borbah in po protiletalskem topništvu sestreljenih 161 sovjetskih letal. 8 nemških letal je šlo v izgubo.

Nad severno Afriko so štirje nemški lovci sestrelili v letalskih spopadih 12 angleških letal brez lastnih izgub.

Nemška podmornica je potopila na vzhodnem Sredozemskem morju pet tovornih jadrnic. Na zapadnem Sredozemskem morju napadajo nemške in italijanske pomorske in letalske sile od 11. avgusta dalje velik, močno zavarovan angleški konvoj.

Včeraj so angleška letala nad zapadno Nemčijo brez učinka metala iz velike višine bombe. V noči na 13. avgust so ponovili angleški letalski oddelki svoje strahovalne napade na področje Rena in Maine. Bombardirala so zlasti stanovanjske okraje v Mainzu. Civilno prebivalstvo, ki se je vzorno zadržalo, je imelo zopet izgube. Nastala so razdejavanja in požari velikega obsega. Po dosedanjih poročilih so nočni lovci in protiletalsko topništvo sestrelili štiri napadajoče bombnike.

V borbi proti Angliji so nemška bojna letala bombardirala z rušilnimi in zažigalnimi bombami podnevi in ponoči luke in oboroževalno industrijo v južni in vzhodni Angliji ter južni Škotski. Po dobrih zadetkih so nastale eksplozije in številni požari.

Nov turški zunanji minister

Ankara, 14. avgusta. s. Uradno poročajo, da je bil glavni tajnik v zunanjem ministrstvu, Numan Menemendzogli, ki je bil pred kratkim izvoljen za carigradskega poslanca, imenovan včeraj za zunajga ministra turške republike.

Nevtralna poročila o položaju sovjetske vojske na Kavkazu

Stockholm, 14. avg. s. Dopisnik »Timesa« pravi v svojem včerajšnjem brzojavnem sporočilu z vzhodnega bojišča med drugim tudi naslednje:

Na odseku pri Krasnodaru in Majkopu je rdeča vojska v zelo zamašanem položaju. Prisiljena je k nadaljnjemu umiku, da organizira obrambo v kavkaških gorah. Kljub obupnemu odporu rdečih se je Nemcem vendar le posrečilo, da so se na nekaterih mestih zajedli v sovjetske postojanke, in oddelki branilcev so v velikih nevar-

Uporniško gibanje in demonstracije v Indiji

Stockholm, 14. avgusta. s. Kakor poročajo dopisniki londonskih listov, so britanske oblasti pričakovale, da bodo demonstracije v Indiji že v dveh, treh dneh uplahnile, toda pričakovanje se jim ni izpolnilo. Treba je ugotoviti, pišejo dalje londonski listi, da je bil takšen optimizem v prejšnjem času na mestu. Poročila, ki prihajajo v London, povedo, da se je obseg demonstracij raztegnil na vso notranjost Indije. Dopisnik lista »Star de Bombay« javlja, da so oblasti posebno zaskrbljene zaradi razmaha delovanja velikih indijskih študentovskih združenj. Neki študent, po imenu Pagat, je organiziral uporniško vojsko, v kateri bi se vojaško izurilo in udeleževalo nič manj kakor sto tisoč študentov. Druga novica, ki je prišla iz Bombaya do lista »Stockholm Tidning«, pove, da so vsa večja indijska mesta do-

bila te dni značaj vojaških taborišč. List pristavlja, da je število tekstilnih tovarn, najvažnejše panoge indijske industrije, katere ustavljajo obrat, vsak dan večje. Uporniško gibanje se je razširilo tudi v ameriške delavnice družbe General Motors. Londonski dopisnik istega lista brzojavlja, da je požar v centralni palači uprave indijskih železnic v Delhiju povzročil škodo, ki gre v več tisočih rupijev. Neka druga palača britanske finančne uprave pa je bila uničena od ognja, ki so ga zanetili uporniki. Občinski magistrat v Delhiju je popolnoma porušen. V to mesto je prispelo večje število vojaških ojačenj, ki so v stalni pripravljenosti. Policija in vojaštvo takoj uporabljata orožje, mnogo indijskih študentov in delavcev pa je bilo že vrženih v zapore.

Poročilo Visokega komisarja okrožnim komisarjem

Predvečerašnjim ob enajstih je Visoki komisar v vladni palači podal poročilo okrožnim komisarjem. Poleg tega so bili navzoči podprefekt dr. David, šef gospodarskega urada, agrarni nadzornik, polkovnik Strada, zastopnik pri Prehranjevalnem uradu, šef prvega oddelka vojaškega urada, pokrajinski zdravnik in pokrajinski živilnozdravnik, šef samostojnega državnega podjetja, nadzornik za tehnična dela, šolski nadzornik, računski šef in poveljnik kohorte gozdne milice, kakor tudi vršilec dolžnosti šefa kabineteta. Po poročilu okrožnih komisarjev glede odgovarjajočih področij je Visoki komisar prešel na pregled gospodarskega, upravnega in socialnega položaja pokrajine. Zlasti je bil proučen položaj posameznih občin v odnosu na imenovanje upravnih organov in funkcioniranje odgovarjajočih odsekov ter na izpolnjevanje osebja.

Ekse. Grazioli je poleg tega dal navodila glede zdravstvenih del ter proučil razna vpra-

šanja, ki se nanašajo na zdravstvo, veterinarstvo in na babištvo.

Zaporedoma se je ustavil ob delovanju občinskih prehranjevalnih uradov ter podpornih uradov ter dal pri tem skladne odredbe.

O raznih obravnavanih vprašanjih so govorili navzoči tovariši.

Zbor se je zaključil s pozdravom Duceja.

Plemeniti dar

Ljubljana, 13. avgusta.

Tovarišica Flora Poggi je hotela počastiti spomin žrtve Arielle Ree in je poslala zaupnici ženskih bojevnih fašistov nekaj knjig, zbranih med najboljšimi italijanskimi romanopisci, da jih razdeli med junaške ranjence v ljubljanski vojaški bolnišnici.

Dejanje tovarišice Poggi je toliko bolj pomembno ker je spomin na Ariello Reo zvezalo z ugodnim sredstvom za junaške vojaške, ki so se žrtvovali v boju z istim sovražnikom.

Kozjereja ima prednosti pred rejo marsikaterih malih živali

Številni ljubljanski meščani, še bolj pa seveda na kmetih, kjer imajo več priložnosti, goje koze ali kot jih drugače imenujemo, krave, malega človeka. Šele izkušnje po letih so dokazale, kako velikega pomena je lahko gozda za malega človeka, saj mu razen dobrega in okusnega mleka daje še meso, kožo in gnoj.

Reja koz je včasih, ko ni vsega na razpolago, posebnega gospodarskega pomena. Kozjereja ima precej prednosti pred marsikatero rejo drugih malih živali. Pri majhnih stroških, malenkostni porabi živil in skromnem oskrbovanju kozjereja precej pripomore k preživljanju posameznih družin.

Ob pomanjkanju mleka je samopomoč naj-

Kaznovani prodajalci in kupci

Urad za kontrolo cen na Visokem komisarjatu sporoča:

Sodišče v Ljubljani je naložilo sledeče kazni za prestopke v mesecu juliju: Ker nista prijavitelja, sta bila kaznovana s plačilom sodnih stroškov in pogojno na 500 L globe: Žihari Andrej, Planina pri Rakeku 2 in Benčan Jernej, Planina 95.

Ker so prodajali kruh brez živilskih nakaznic: Piskar Ivan, pek, Bleiweisova cesta 7 in Piskar Ivana, njegova žena na 2000 L globe; Suligoj Benedikt, pek, Šmartinska 64 na 1000 L; Šef Franciška, pekova žena, Florjanska 21 in Petrič Silvester, pek, Karlovska 10 na 300 L globe; Bartol Franc, pek, Florjanska 8 na 600 L in Duhanč Ana, pekova žena, Kljunova 11 na 500 L globe.

Ker je prodal riž brez živilske karte in vzel odrezke živilskih kart za testenine in kruh brez izročitve istega je bil kaznovan Vrtičnik Ludvik, prodajalec, Tržaška 19 na 1000 L globe.

Za skrivno klanje živine: Jarc iranc, posestnik, Orle 13 na 228 L in 7 dni zapor; Za zlorabo živilskih nakaznic: Gabrenja Ivan, Beethovnova 15, 300 L, in Božič Alojzija, Gajeva 72 na 600 L.

Zaradi prekrščenja cen so bili kaznovani v Ljubljani: Lesar Ignacij, prodajalec, Ciglarjeva 15, 200 L in 7 dni zapor; Kunovar Ivan, prodajalec, Ulica Stare pravde 1, na 500 L in 15 dni zapor in Končan Josipina, prodajalka, Zgornja Šiška, Pod Hruško 1, na 150 L in 7 dni zapor; Robežnik Ivan, posestnik, Vič 49 in Sever Ivan, Kleče 12 na 1000 L globe; Kerže Ivana, prodajalka, Florjanska ulica 9, L 1000 globe 10 dni zapor, prodajalna zaprta za 30 dni; Glavnik Marjan, trgovec, Pred Škofijo 19, L 1000 globe, 5 dni zapor; Magister Antonija, gostinčarica, Irata 7, L 2000 globe, gostilna zaprta za 30 dni; Levec Vera, poslovodnica, Bohoričeva ulica 3, L 1000 globe in zaplenitev blaga; Benedikt Ivana, prodajalka, Franciška ulica 10, L 1000 globe in 10 dni zapor; Kanje Milka, prodajalka, Hradečkova 43, L 1500 globe; Blažič Marija, gostinčarica, Kolodvorska 6, L 2000 globe, 15 dni zapor; Rotar Avgustina, posestnik, Šmartno 10, L 3000 globe, 20 dni zapor; Sitar Franciška, posestnica, Stožice 7, L 4000 globe 45 dni zapor; z globo L 1000 sta bili kaznovani Kocjan Teodora, uradnica, Mivka 11 in Pevec Tezara, prodajalka, Zadružna 6, z globo L 6000 sta bila kaznovana Bolta Ivan, prodajalec, Krakovska ulica 20 in Janežič Cecilija, gospodinja, Semberje ulica 10, z globo L 500 so bili kaznovani: Florjancič Ivana, prodajalka, Trnovska 9; Ecker Ana, prodajalka, Cesta dveh cesarjev; Stele Marija, trgovka, Tabor 2; Trpin Felicija, prodajalka, Rožna dolina VIII/12; Feldstein Tezara, prodajalka, Cerkvena 15; Tome Ana, prodajalka, Cankarjevo nabrežje št. 3 in Bolta Uršula, prodajalka, Krakovska 20; z globo L 200 je bil kaznovan Princič Karel, prodajalec, Grajska planota 1.

bolj uspešna in sicer v tem, da si vsaka družina, če le premore skromen hlevček in ima na razpolago dovolj krme, nabavi molzno kozo. Zlasti v predmestjih ter v bližini tovarn, kjer so naseljene predvsem delavske družine, se kozjereja posebno dobro obnese.

Napačno je mnenje, da je reja koz samo za berače in za delavske sloje. Vsak, kdor se želi ukvarjati s kozjerejo, naj ve, da kmalu ni živali, ki bi bila tako hvalna za postrežbo in negovanje, kot je molzna koz. Pravilno oskrbovana kozja daje glede na količino zaužitih krmil več mleka kakor pa krava.

Kozje mleko je zelo redilno in zdravo hranilo posebno za otroke in doraščajočo mladino. Kozje mleko pa lahko zelo uspešno porabljam tudi za rejo prašičkov. S pridom ga posnemamo, saj je bolj masno kot kravje mleko. Iz smetane lahko naredimo presno maslo, iz kislega in sladkega mleka pa sir. Ostanke: pinjence in sirotko pa lahko še pokrmimo predvsem mladim prašičkom.

Pri skrbnem negovanju in reji vrže koza letno skoraj redno po dva kozlička, ki ju lahko porabimo za nadaljno rejo ali pa za zakol. Koza in gnoj sta važna pripomočka v malem gospodarstvu. Kozlovina se da strojiti v irhovo in usnje, kožice kozličev pa celo v krzno. Kozji gnoj je visoko cenjen na zelenjadnih vrtovih zaradi svoje posebne učinkovitosti.

Številne dobrine vzpodbude marsikaterega malega gospodarja, da se smiselno oprime te samopomoči.

Kozjereja mora biti prilagojena razmeram in okoliščinam, v katerih se rejce nahaja. Nikakor ni prav, če kdo redi več živali kakor pa jih more dobro prehraniti. Živali, krmiljene samo toliko, da ostanejo pri življenju, so podvržene boleznim in donašajo rejcu namesto veselja in dobička samo žalost in stroške, jezo in škodo.

Reja kozje drobnice pa ni primerna samo za malega, ampak tudi za večjega, posebno za hrbovkega in gorskega posestnika. Kjer v skalah, kamor ne more druga živina, ni dosti pašne in je le grmičevje. Taki rejci rede koze samo zaradi kozličev in mesa, za mlečnost koz pa se ne brigajo dosti. Tudi taka reja je donosna in se izplača. Saj prehrana stane zelo malo, ker je drobnica skoraj vse leto na paši. Kozje meso, zlasti kozličje, pa je precej drago.

V nekaterih naših domačih krajih rede koze tudi posestniki, ki dajejo poleti krave v planino. Krava bi doma lahko preveč pojedla in njeno mleko, ki bi ga ne predelali v sir, bi premalo vrglo. Koza pa ne pojé skoraj nič, da pa kljub temu mleko za gospodinjstvo in za rejo perutnine, kuncev in drugih živali.

Kozjereja je torej v vseh prilikah donosna, samo vsak rejec naj si kozjerejo priredi tako, kot mu to najbolj ugaia in razmeram primerno.

Zagrešil zločin iz raztresenosti. 68letni Giuseppe Macchiolo je proti večeru stopil v neko gostilnico v Torinu. Naročil je svojo četrtinko, zraven njega pa sta sedela neka gospodinja in nek gospod. Ko je mož hotel plačati, pa denarnice ni našel v žepu, koder jo je običajno nosil, je začel kričati na svojo sosedo, da mu je denarnico ukradla. Ženska se je branila in hudovala, dokler ni stariček potegnil samokresa in ga naperil na moškega, ki se je odločno potegnil za obdolženo ženo. Ta možki se je pred strelom sklonil, toda krogla je zadela žensko in jo težko ranila. Macchiolo je potem ugotovil, da ima denarnico pri sebi. Mesto v običajni levi žep jo je bil tedaj, ko je šel z doma, vtaknil v desno. Zaradi svoje raztresenosti je zagrešil zločin, zaradi katerega bo moral odgovarjati pred sodiščem.

S štajerskega

V Zusmu sta se poročila Franc Rihter in Marija Romihova, umrla pa sta Marija Drobničeva in Pavel Sarlah.

V Račjem so se poročili: Anton Rožič in Margareta Kukovičeva, Ernest Šerbec in Marija Velca, Viljem Franke in Justina Potočnikova, Anton Simonič in Angela Jagrova, Janez Breznik in Stefka Bergelezova.

V Vitanju pri Celju so imeli te dni veliko zborovanje. Na zborovanju je govoril okrožni uradni vodja Kern. Zbralo se je nad tisoč ljudi.

Na Teharjih pri Celju so se poročili pretekli teden Alojz Seme in Darinka Javorničeva, dalje Jernej Pavlič in Antonija Jazbinškova ter Janez Romih in Neža Kovačeva.

Številčno stanje srnjadi, jelenov in gamsov je na Spodnjem Štajerskem po statističnih podatkih, ki so jih razglasili te dni, precej nizko. Čeprav je treba zaradi prehrane odstreliti tudi nekaj divjačine, bo treba mnogo obzirnosti pri odstrelu. Na Spodnjem Štajerskem je bilo lani ustreljenih in prehrani izročenih 7000 kg srnjadi, jelenjadi in gamsov, nad 10.000 zajcev in okrog 6000 kljunov pernatih divjadi, vse skupaj v teži 44.000 kg.

Veliki šmaren na Spodnjem Štajerskem ni praznik. Tako je odredil državni namestnik za Štajersko v skladu z državnimi predpisi. Cerkvene slovesnosti bodo opravili v nedeljo.

Za mrtvega bo proglašen Franc Oštr, posestnik iz ptujskega okrožja, ki je odrinil z bramborskim mariborskim polkom leta 1914. na rusko bojišče in bil ujet. Tam je menda umrl za kolero leta 1915.

V Mariboru je umrl Srečko Moser. Zapušča vdovo.

Veletrgovina D. Rakusch, podružnica v Mariboru, je zaradi dopustov uslužbencev zaprta 14 dni.

64 letna Marija Schweinzer, ki se je vrnila 5. avgusta z dela za zaledjem, se je smrtno ponesrečila. Ko je hotela domov, je padla pod avtobus.

Spodnještajerski slikarji bodo razstavili svoja dela 5. septembra v Salzburgu. Razstavili bodo svoja dela: Karl Jirak, Robert Heppenger, Leopold Walner, Robert Gattlinger, Franc Stippe in Fredo Košic.

Na vzhodni fronti so padli: Franc Hartmann, SS 20 let, 30 letni Alfred Schiebeck, 20 letni SS mož Herbert Schwegel, 29 letni Fric Brückner, SS vodja Adolf Frodl, nadporočnik Sepp Trummer, pg. Anton Moser.

(Nadaljevanje s 1. strani)

pomagali zlasti glede pomanjkanja delovne sile in glede težav, ki so izvirale iz pomanjkanja goriva, olja za mazanje, železne žice za vezanje itd. Vsa pogosta navodila vodstva zveznim tajnikom so se v celoti in takoj izvedla. Skoraj povsod, razen v pokrajinah, prizadetih zaradi vremena, je količina oddanega žita bila večja kakor lani, ponekod celo dvojna, čemur je nedvomno pripomogla propaganda in nadzorovana akcija pokrajinskih stranknih ustanov. Isto velja za takojšnje zatiranje slehernega izmikovanja, ki je bilo izvedeno z brezpopojno neizprosno. Taki poskusi so bili pogosto odkriti in neusmiljeno kaznovani. Prestopniki, ki so vpisani v stranko, so bili takoj deležni eksemplarnih ukrepov.

Po poldrugem mesecu teh del lahko trdimo, da so sile stranke storile vse kar se je dalo, da docela ustrezajo vsi zapovedi. Črne srajce so zaslužile pohvalo kmetijskega ministra. Sile stranke morajo biti vedno na razpolago za mobilizacijo, ki naj okoli nekaterih značilnih prikazni vladnega življenja ustvarja oziroma pristnejše razumevanja in zglednejše discipline. Njihov prispevek je treba zahtevati vedno na področju duha in vere. Vaša brzojavka z dne 5. avgusta je imela ogromen in globok odmev pri vseh ustanovah, ki vam zagotavljajo, Duce, da se bo bitka za oddajo žita bila z nespremenjeno odločnostjo.

Revizija vpisanih članov. Resolucija, ki jo je 26. maja pred vami, Duce, sprejelo narodno vodstvo, je zapovedala odbero članov vpisanih v stranko. V različnih poročilih smo jaz in podtajniki zveznim tajnikom pojasnjevali politični pomen in obseg tega sklepa ter izvedbo te naloge, zapu-ali njihovi občutljivosti, odgovornosti in veri.

Takoj se je pri vseh zvezah začelo delo po sledečih navodilih: a) odstraniti je treba iz vrst fašistične stranke takšne, ki so iz spekulativnih nagibov vstopili v stranko ali pa so se v drugih stvarih izkazali kot nevedne (prekrški proti predpisom o prehrani, zanemarjanje dela v stranki, izogibanje vključenju v vojne oddelke, odklanjanje vstopa pri mladih letnikih v prostovoljsko milico za javno varnost in podobno). b) Strogo je treba prerešati stanje uprave in izločiti vse tiste, katerih nerazpoloženje ne izvirja iz gospodarskih razlogov, temveč iz nemarnosti ali pa iz mlačnosti. c) Načrtno je treba prerešati položaje vseh fašistov. To delo naj store ravnatelji konzult in faš-

Četrtni nali z bliskom in gromom

Ljubljana, dne 14. avg.

Včerašnje zgodnje pomladanske ure so obetale hudo uro z bliskom, gromom in streli. Tako vsaj je vsakdo pričakoval, ko je gledal temno sive svinčene oblake tam na severozahodnem nebu Ljubljane. Težki oblaki so prihajali vedno bliže, severni vetrovi pa so jih podili. Iz sivih oblakov so švigale strele in iz daljave je bilo slišati zamolklo bobnenje. Ljudje, ki so imeli opravka na cesti, so hiteli, da bi čimprej opravili in da bi prišli čimprej pod streho. Okrog pol 10 se je tako stemnilo, da so po vseh uradih zagorele luči. Začele so padati: tudi prve debele deževne kaplje. Sprva počasni, potem pa vedno gostejše, dokler se ni pohlaven dežek spremenil v ploho. Lilo je kot iz skafa. Ker je pihal tudi močan veter, je dež neslo postrani na poslopja, tako da so bila od zapadne strani vsa mokra. Če je dobila večerajšnja ploha koga na cesti, je bil prav gotovo premočen od nog do glave, pa naj je imel še tako imeniten dežni plašč. Naihuiši nali v je na sredo trajal le četrte ure. Deževje se je poleglo. Med ploho se je tudi nekajkrat poštono zablikalo, vendar pa strela ni udarila. Nevihta se ni razbesnela s takšno silo kot so napovedovali črni oblaki. Po nevihti je še nekaj časa pomalem deževalo, potem pa se je spet zvedrilo. V popoldanskih urah je za nekaj minut deževalo. Kratki nalički so bili tudi v noči od četrta na petek. Spričo tega dežja se je oziroma poštono ohladilo in so se ljudje že oblekli v toplejše obleke.

Obvestila

Muhe v živilskih obratih posebno na jesen delajo veliko nadlogo zato je pa mestni fizikat že od nekdaj zahteval zavarovanje z mrežo ali steklom vseh pokvarljivih živil, predvsem pa onih, ki jih uživamo v neprekinem stanju, saj vendar lahko muhe razširijo nevarne nalezljive bolezni. Dosti lastnikov obratovnic za živila je pa na ta predpis pozabilo, drugi pa ga spet niso mogli dosti upoštevati zaradi pomanjkanja v poštev prihajajočih priprav. Ljubljanske trgovine imajo pa že tudi mrežice za ta namen ter zato mestni fizikat poziva vse lastnike obratovnic za živila, naj sedaj nemudoma zavarujejo vsa živila proti muham ter odprta okna zamrežijo z gostimi mrežami, pri vstopih naj pa namestijo proti muham posebne zavese, ki so v Ljubljani tudi že naprodaj.

etične disciplinske komisije, ki naj potem vsak izsledeni primer javijo tajniku stranke in zvezni disciplinski komisiji v nadaljnji postopek.

Poudariti hočem, da so to revizijo članov stranke s posebnim ugodjem in zadovoljstvom sprejeli posebno funkcionarji v odaljenějšíh krajih, ker so tako dobili možnost izločiti iz svojih zvez škodljive ljudi. Iz poročil, ki so jih poslali zvezni tajniki, sledi, da je bilo doslej izbranih iz stranke 66.066 fašistov. Delo se previdno in odločno nadaljuje kakor je potrebno. Vse se dela z natančno vestnostjo in nepristranostjo, da ne bi zajel nemir tudi tistih članov, ki jim revizija ne more groziti. Ta nastop se nadaljuje v skladu z navodili, podanimi v deklaraciji od 26. maja, na osebno odgovornost zveznih tajnikov.

Treba je upoštevati nekaj zelo važnega: po omenjeni izjavi glede upravnih mest je kar deževal odstopov s strani tistih, ki so sodili, da jih ta sklep zadeva, znatno pa se je zmanjšalo število prijav za nova upravna mesta. Z moralnega stališča je prvi uspeh torej bil ugoden. To je dokaz, da so nova določila zadela v tarčo in so dosegla svoj namen. V kratkem bo docela raziskanih 1041 ocen komisij in bodo sprejeti sklepi. Prvi razjasnjevalni udarec bo storjen in dovolj bo, če bomo vztrajali na tej črti, da omejimo in rešimo to vprašanje zaradi ločitve v delavnosti za javno in za zasebno korist. Vse bo storjeno s tisto nepristranostjo, ki je v našem slogu, pa tudi s trdo in pravično strogostjo glede na tiste, ki se mislijo zvito izmakniti ali izbegniti temu ocenjevanju.

To, Duce, so poglaviti obrisi dela, ki ga je stranka razvijala na vašo zapoved in na najvažnejših področjih. Spričo narodnega vodstva je treba povedati, da trenutke žive slave, ki si je na pot domovine, užiga strast in ponos vsega italijanskega ljudstva, počaščenega zaradi prispevka, ki ga oborožene sile fašistične Italije dajejo v zmagoviti vojni osi.

Duce se je ustavil pri nekaterih točkah poročila, posegli so v razgovor tudi nekateri člani vodstva. Po poročilu načelnika štaba milice o ekvadratičnih bataljonih so sprejeli naslednjo resolucijo: »Narodno vodstvo fašistične stranke pošlila svojo ponosni pozdrav bataljonom ekvadratičar, ki so zahtevali in dosegli, da se bo e ter se enkrat z žrtvijo in s krvjo pričajo o stari revoluciji, ki je vedno v prvih vrstah ob novem litorskem rodu in v sleherni preskušnji domovine.

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

»Dobro je,« je odvrnil Heath, »jaz ostanem še nekaj časa tu, da se prepričam, če nisem kaj prežrl. Postavil bom eno stražo zunaj, drugo pa v hiši, da bo pazila na Platzo. Potem bom sprejel časnikiarje in jim bom povedal o tistem skrivnostnem avtomobilu in o škrivnostnejšem samokresu v tajnem predalčku. Če se mi posreči, odkriti kaj pomembnega, Vam bom telefoniral.

Stisnil je roko okrožnemu upravniku, nato pa se obrnil k Vanceju:

»Nasvidenje, gospod,« je pozdravil s tolikšno vlnudnostjo, da sem se res kar začudil, presenetila pa je menda tudi Markhama. »Upam, da ste se danes dopoldne marsikaj naučili.«

»Začudil bi se, dragi gospod narednik, če bi Vam povedal, koliko sem se naučil,« mu je odgovoril Vance počasi, kakor da ne pripisuje nobene važnosti svojim besedam.

Heath ga je znova ošinil s prodornim pogledom ter kratko odvrnil:

»Me veseli.«

Markham, Vance in jaz smo stopili na cesto in policist, ki je tam stražil, je poklical avtotaksi.

»Na tak način se torej vaša čudovita policija loteva skrivnostnih zločinov?« je dejal Vance z nizkim basom skoro sam pri sebi, ko smo se z avtomobilom od-

peljali po mestu. »Toda, kaj vendar delajo ti mladeniči, dragi moj Markham, da nikdar ne izsledé nobenega zločinca?«

»Ti si zdaj videl šele prve korake, šele najosnovnejše stvari,« mu je razlagal Markham. »So stvari, ki jih je treba izvesti čisto po načrtu, ex abundantia cautela, kakor pravimo mi pravniki.« Dodal pa je nato še: »Zdi se mi, da nisi naredil dobrega vtisa na Heatha, rečem ti pa, da je to bister mož in da ga marsikdo podcenjuje.«

»No, naj bo tako ali drugače,« je pomrmral Vance. »Na vsak način sem ti zelo hvaležen, ker si mi preskrbel ugodno priliko, da lahko obudujem ta, tako slavnosten postopek. Zelo sem se pozabaval ob njem, čeprav vem prav toliko kot prej. Nekoliko globlji vtis pa je naredil name tale vaš uradni Eskulap, mo-žiček, ki se je tako urno, hladnokrvno in brezdušno vrtel okrog trupla. Brez šale, res bi se bilo treba posvetiti nauku o zločinstvih prej kot pa zdravilstvu.«

Markham je bil zamišljen ter je molče gledal skozi okence. Šele, ko se je bil avtomobil ustavil pred Vancejevo hišo, je spet spregovoril in dejal:

»Tale dogodek mi daje mnogo misli. Nekaj mi pravi, da gre za zelo resno stvar.«

Vance ga je na skrivaj ošinil s pogledom ter ga vprašal nenavadno resno:

Markham, ali kaj slutiš, kdo naj bi bil umoril Benson?«

Markham se je prisiljeno nasmehnil. »Da bi le slutil! Premišljenega umora ni kar tako lahko pojasniti, v našem sedanjem primeru pa se mi zdi, da je stvar še prav posebno zamotana.«

»Lepa reč!« je dejal Vance, ko je stopal iz avtomobila. »Jaz pa sem mislil, da je vsa stvar od sile enostavna!«

V. Poglavlje.

Lov za podatki.

Sobota, 15. junija, zjutraj.

Vse je govorilo samo o umoru Alvin Benson. Bil je to eden tistih dogodkov, ki so razgibali ljudsko domišljijo tako, da je ni bilo mogoče ustaviti. Skrivnost je podlaga romana in Bensonov primer je bil brz zavrt v očiščene, preden so bile pojasnjene okoliščine, v katerih se je pripetil ta slučaj. Prižgal se je pa marsikaj ogenj, da osvetli ljudsko domišljijo, in od vseh strani je kar deževalo najbolj čudovitih domnev in razlag.

Alvin Benson v nobenem oziru ni bil romantičen, toda na njegovi osebnosti tudi ni manjkalo neke vrste čara slikovitosti. Bil je velik športnik, naravno drzen igralec in neutrdljiv veseljak, zelo znan med najbrezskrbnejšim newyorškim svetom.

Ker se je sukal vedno med glazavo gospodo, je bilo njegovo življenje tudi

res lahko polno pustolovščin. Njegovo vedenje na ponočnih shajališčih in zabaviščih je bilo dolgo časa predmet umazanega govorenja in slikovitih razlag v časopisih in revijah, pri katerih so bili pravi mojstri v pretiravanju pohujšljivih stvari iz Broadwaya.

Preden je bil Benson umorjen, je s svojim bratom vodil menjalnico na Wall Street št. 21., in sicer pod imenom Benson & Benson. Drugi borzjanci so oba smatrali za zelo prekanjena poslovna človeka in morda tudi nekoliko nepoštena, kakor so pač nanesli običaji in pravila newyorške borze.

Brata sta bila po svojem temperamentu in okusu zelo različna in sta bila — razen v uradnih urah — le redkokdaj skupaj. Alvin Benson je ves proti čas porabil za zabavo in je pridno zahajal v glavne kavarne v mestnem središču; Anthony Benson, ki je bil starejši in se je kot major udeležil prejšnje svetovne vojne, pa je živel mirno življenje in je vse večere prebil tiho v klubu. Oba sta bila po tem ali onem zelo znana vsak v svojem krogu in sta si pridobila mnogo ljudi, da so zahajali v njun urad.

Njuna pletenost ni malo vplivala na ton, v katerem so časopisi pisali o Bensonovem umoru. Povedati pa je treba tudi še, da se je ta dogodek pripetil vprav v času, ko je newyorško časopisje preživljalo dobo kislih kumaric, dobo, ko ni bilo skoraj prav nobenega presenetljivega dogodka.

Podjetni časnikiarji so neprenehoma nadlegovali uglednejše in vplivnejše osebnosti, ki so sodile preiskavo, naj

jim povedo kaj novega. Nekateri ravnatelji ljudskih časopisov so se zatekali celo k vedeževkam in špiritistom ter jih prosili, naj jim razjasnijo skrivnostni zločin. Takšni časnikiarski izlivi pa so bili podprti vsak dan z novimi številnimi slikami in skicami.

V glavnem pa so se vsa ta časopisna poročila sukala okrog tistega avtomobila, ki se je bil oni večer ustavil pred Bensonovo hišo, in okrog samokresa z bisernomatičnim držajem. Časnikiarska domišljija se je na vse mogoče načine sukala vprav okoli teh dveh stvari.

Policiji se je že od vsega začetka zdelo, da bo Bensonov umor težko pojasniti. Eno uro pozneje, ko sva z Vancejem odšla s kraja zločina, so policisti z Osrednjega policijskega urada že začeli z načrtno preiskavo, ki jo je vodil narednik Heath.

Bensonovo hišo so preiskali od podstrešja do temeljev tudi nekateri člani umorjenčeve zasebna pisma in dopise. Niso pa našli ničesar, kar bi moglo kolkajati pojasniti zločin. Nobenega drugega orožja razen tistega samokresa niso našli. Vsa železna omrežja na oknih so znova pregledali in spet ugotovili, da se jih ni nihče dotaknil. Iz tega bi se dalo sklepati, da je morilec prišel v hišo s pomočjo ponarejenega ključa, ali pa da ga je v hišo povabil celo Benson sam.

A Heathu se ta slednja možnost ni zdela verjetna, čeprav je hišna Platzova tako odločno zatrjevala, da nihče, razen gospoda Bensonu in nje ni imel ključa.

Takole bomo sušili letošnje sadje

Viški sadjar razpravlja o praktičnem sušenju

Ljubljana, v avgustu. Sadjarska in vrtnarska podružnica na Viču je kupila novo sadno sušilnico, da bi pripomogla, da člani pridelajo in posušijo kar največ sadja in povrtnin za zimo. O delu poživljavalnih viških sadjarjev smo pisali že pred dnevi. Sedaj se oglašajo viški sadjar sam in njegove nasvete za sušenje sadja z veseljem pričujemo.

Letošnja sadna letina je razmeroma zelo dobra, tako da posamezniki ne bodo mogli vsega svojega sadja v svežem stanju racionalno izkoristiti. Posebno je mnogo poletnih in jesenskih vrst jabolk in hrušk, ki se ne drže dolgo v svežem stanju. Da bi v teh časih vse sadje dobro izkoristili, je najumestnejše, da ga predelamo v razne sadne izdelke ali pa posušimo.

Ker pa ni izgledov, da bi dobili dovolj potrebnega sladkorja za marmelado ali kompote, pride v poštev v prvi vrsti sušenje. Suho sadje je redilno, lažje prebavno kot presno. Suho sadje ima precejšnjo hranilno vrednost, ker ima v zgoljenih oblikah poleg beljakovin in vitaminov tudi do 50% sladkorja, zaradi tega je izborna hrana za zdrave ljudi, bolnike in okrevajoče ter ima pri nekaterih boleznih kot n. pr. pri škorbutu i. dr. celo zdravilno vrednost.

Za sušenje namenjeno sadje pa mora biti zrelo ter imeti sladkor, kislino in škroblovino v pravem razmerju. Preveč kislo sadje ne da okusnega izdelka, dočim je izdelek iz sladkih jabolk žilav in plehkega okusa. Torej ne velja misljenje mnogih, da je za sušenje dobro tako sadje, ki se za drugo ne da uporabiti. Sadje za sušenje ne sme biti poškodovano, obtočeno in oblišeno, kajti iz tega ne dobimo lepega in čistega suhega izdelka, zato je najboljši, če za sušenje vzamemo zrelo in obrano sadje.

Jabolka sušimo neolupljena ali olupljena, cela, v krožkih in v krljih. Za cela jabolka pridejo v poštev le drobnejši plodovi, kajti debeli bi rabili preveč časa za sušenje. Plodove olupimo z roko ali z posebnimi stroji ter istisnemo peščice s posebno pripravo ali kar z nožem. Krlje delamo iz olupljenih ali neolupljenih jabolk na ta način, da razrežemo jabolko po dolgem z nožem ali s posebnim razreznikom v 4-6 delov. Obnesli so se tudi posebni strgalniki, ki režejo jabolka v tanke, enako debele rezine, s čimer se sušenje zelo pospeši.

Da nam jabolka ali hruške, ki so olupljena in razrezana, na zraku ne porjavijo, jih damo takoj ko so olupljena in razrezana, v lahno osoljeno mrzlo vodo (6-8 gramov kuhinjske soli na 1 liter vode), v kateri jih pustimo, dokler jih ne spravimo na leso, vendar naj ne ostanejo v slani vodi nad 20 min., sicer bi bilo na škodo izdelkov.

Hruške sušimo olupljene ali neolupljene, drobne plodove kar cele, debelejša pa razpolovljene ali zrezane na krlje. Fin in okusen izdelek dobimo, ako hruške pred sušenjem parimo 10 do 20 minut. Parjenje izvršimo tako, da vzamemo večji lonec ali navaden kotel, v katerega vlijemo nekaj vode ter postavimo vanj v čisti pleteni košarici za sušenje pripravljene hruške. Zgoraj postavimo košaro z dobro odejo, da ne more para preveč uhajati. V pari pustimo hruške toliko časa, da se dajo s tršo slamo prebosti. Tako parjene hruške se tudi za 2-3 ure prej posuše.

Jabolka in hruške damo v sušilnico vedno na isto mesto, kjer je največja vročina, s tem dosežemo, da se sadje v pari zmehča in potem hitreje suši. Koščičasto sadje (češnjice in češnje) pa ravno obratno, najprej na nizko vročino, pa polagoma na večjo, da plodovi ne bi popokali in sok odtekel.

Povprečno traja sušenje v sadnih sušilnicah pri stalni temperaturi 50-70° C, pri jabolčnih obročkih ali naribanih jabolkih 2-4 ure, pri jabolčnih krljih 4-7 ur, pri celih jabolkih 7-10 ur, pri hruškovih krljih 7-9 ur in pri celih hruškah 12-14 ur.

Paziti moramo, da sadja preveč ne posušimo, ker s tem trpi vnanost in kakovost, preveč posušeno sadje zgubi vso aromo, je slabega okusa in težko prebavno. Celi plodovi in krlji naj bodo še nekoliko voljni, da se tipljejo kot radirka. Ako ni vse sadje istočasno suho, preberemo plodove, ki niso dovolj suhi ter jih damo še za krajšo dobo nazaj v sušilnico.

Suho sadje razgrnemo na kakšnem čistem suhem prostoru za 5-6 dni, ter ga večkrat premešamo, da postane enakomerno.

Shranjujemo suho sadje v zabojih, sodih ali pa obešenem v vrečah tako, da pride zrak do njega, najbolje kje v podstrešju, kjer ni prevelika vlaga.

Iz 100 kg presnega sadja dobimo suhega iz-

delka pri jabolkih 12-15 kg, pri hruškah 15 do 20 kg, pri češnjah 25 do 30 kg, pri češnjah, breskvah in marelicah 22 do 26 kg, pri olupljenih jabolkih in hruškah pa je izdelek nekaj manjši kot pri neolupljenih.

Priporočila vredno je tudi shranjevanje (konzerviranje) sadja in drugih živil v pločevinastih posudah, posebno tam, kjer se ima za zapiranje posude potreben »Lanico«[®] stroj, kot ga ima n. pr. Sadjarska podružnica na Viču. Delo shranjevanja v pločevinastih posudah je mnogo lažje in prijetnejše kot v steklenih posodah, ker so neobčutljive in se nam tudi ni bati, da se nam pri segrevanju razbijejo, kakor se to večkrat zgodi pri steklenicah.

Konzerviranje sadja in zelenjavi v pločevinastih posudah se v bistvu ne razlikuje od konzerviranja v steklenih posudah. Sadje ravno tako zalijemo s sladkorno raztopino, zelenjavo pa s slano vodo kot v steklenih kozarcih, le da posude zapremo s strojem »Lanico«[®] in damo sterilizirati v poljubno posodo tako, da so posude popolnoma pod vodo v kakršnikoli legi.

Tatovi in sleparji s kožami in živil

Ljubljana, 13. avgusta.

So v Ljubljani gnezda in zavetišča, kjer si dajo sestanke razni zločinski tipi, da se dogovarjajo in snujejo načrte za razne vlomilske pohode in sleparije.

Zadnje čase prihajajo pred kazenski senat tipi, ki so se shajali v znanem prenočišču Florijanske ulice na hišni številki 13, kjer dobivajo zavetje vsi brodolomci življenja, vsi nesrečni in brezdomci. Dobi človek tam posteljo, toda sobe zahtevajo pač v zdravstvenem pogledu marsikaj — saj je tam silovita higienska revščina. Tam se spoznavajo ljudje iz kriminala, ki se drugače na zunan skoraj ne kažejo poznati in dostikrat tudi ne pred sodniki. Zadnje čase je bilo več razprav pred kazenskimi senati, ko so prihajali pred sodnike prav ljudje iz omenjenega prenočišča. V tork je senat sodil spet večštevno tatinsko družbo zaradi vlomov in sleparij, ki jih je družba napravila letos spomladi.

Glavar te tatinske družbe je bil mesarski pomočnik, 36 letni Tone Gabrovšek, po rodu Ljubljančan. Zanimivo je, da so pred vojno sociologi dostikrat naglasili, da se prav med pobor hranjenimi mesarskimi pomočniki in mesarji rekdokaj dobe kriminalni tipi, v sedanjih časih, ko je treba gledati na živila, pa se prav med temi ljudmi delajo večji zločini. Glavar Tone je premeten in je bil že večkrat kaznovan. Njegovi pomagači so bili trije starejši mladoletniki, ki so krenili na pota zločinstva. Lep plen je Tone dobil letos marca pri

mesarju Janezu Suhadolcu na Vrhovih pri Viču. Odnese mu je 68 kg govejih in telečjih kož ter 45 kg evinjskih. Goveje kože so bile vredne 1967 lir, telečje 1292 lir in svinjske 671 lir. Vse te kože je nato Tone prodal nekemu mesarju na severovzhodni periferiji mesta za malenkost 1628 lir. Mesar mu je verjel, da jih ne more spraviti v mesto, ker nima propustnice in ga je Tone prosil, da naj mu jih odkupi, ker bi se drugače pokvarile, ko še niso bile nasoljene. Tone si je dalje v maju prilastil velik kovček nekega Kurta Sonnenscheina, v katerem je bilo razno lepo perilo in ženska obleka v vrednosti 5100 lir in naposled možki površnik, vreden 500 lir.

Tone in njegova družba je znala na prebrisan način izvaljati razna živila od prodajalcev in jih nato za svoj dobiček prodajati. Neka lahkoverna kmetica je tej družbi izročila jajca, moko in fižol, da jih prodajo. Družba je živila prevzela, prodala, a ženo opeharila za najmanj 1500 lir. Od »jajčari«[®] je družba prejela jajca v razprodajo. Kmetice pa so bile ob denar. Družba je prodala do 320 jajc in kmetice opeharila za najmanj 600 lir.

Mali kazenski senat je izrekel nad to tatinsko sleparsko družbo primerno sodbo. Glavar družbe Tone Gabrovšek, ki je bil zaradi tatvine in goljufije že kaznovan, je bil obsojen na eno leto in štiri mesece strogega zapor. Njegovi pomagači so bili pa obsojeni na zaporne kazni od enega do treh mesecev. Mesar, ki je kupil od Tonea kože, je bil obtožen zaradi prestopka nakupa ukradenega blaga in bil oproščen v smislu § 280 k. p.

Športni drobiž

14. t. m. pa zaključno do 16. t. m. bo trajal v Viaregiju teniški meddržavni dvoboj Italija in Hrvaška. Italijanski igralci so bili nekaj dni prej na kratkem pripravljalnem treningu v Montecatini. Italijanska teniška ekipa je sestavljena prav tako kot pred nedavnim, ko je premagala Madžare. Vodi jo znanj Cucelli. Teniški strokovnjaki, ki se razumejo na igro z belo žogo, pravijo, da bodo domačini z lahkoto zmagali. Hrvaške barve bodo zastopali tile igralci: Mitić, Palada, Branović, Sarić in Würth. Zadnji igralec je določen za rezervno. Hrvati pa so kljub temu, da jim prerokujejo neuspeh, čisto drugačnega mnenja in upajo na zmago. Kako se bo dvoboj, ki velja za Rimsko trofej, končal, bomo poročali v ponedeljski številki našega lista.

Italijanska lahkoatletska zveza je poklicala na skupno vezhanje v Schio vse svoje atlete, ki bodo zastopali državne barve v dvoboju s švicarskimi atleti.

Jutri in pojutrišnjem bo italijanska plavalna zveza izvedla letošnje državne plavalne tekme za seniorje, juniorje in mladino. Tekme bodo v Genovi. Nastopili bodo vsi najboljši. Na startni listi pa vidimo tudi dva Ljubljančana, Žilka in Močana, ki sta znova potrdila sloves ilirijanske plavalne šole in odnesla že nekaj prvih mest pri različnih plavalnih tekmah, ki so bile zadnje čase na sporedu po italijanskih plavalniščih. Na 100 metrov se bosta pomerila Fiumanec Vittori in Lazian Costa. Na 200 metrov Žizek ne bo imel resnega tekmeca in mu prvo mesto ne bo ušlo. Najbrž tudi na 400 metrov ne bo imel preveč težav s sotekomovalci, čeprav bosta plavalna na isti progi dobra Italijana Signori in Ognio. Na 1500 m dajejo domači poznavalci vodnih razmer največ nade na Ljubljančana Močana. Ta bo startal skupno s Schipizzo, Pepejem in Paggiem. Na 100 metrov hrbtno bo najbrž zmagal Triestinec Angeli ali pa Genovec Bergamo. Na 200 m bo borba med Bertetijem, Grazianijem in Viardom. Novega izboljšanja državnega rekorda si obetajo na progi 4x200 m, kjer bosta dve progi zasedla tudi Močan in Žizek. Rezultate tega prvenstva bomo objavili v ponedeljski številki Slovenskega doma.

Z Gorenjskega

V Godešiču pri Škofji Loki je krava sunila z rogom v levo oko 45 letnemu tesarju Petru Krajniku in ga poškodovala.

V Celovcu bodo jutri nastopili mali dunajski pevec in izvedli več klasičnih in ljudskih pesmi. Ta mladina letos spet domuje na svojem planinskem domu pri Majerniku na Koroškem.

Okrevališče za rudarje je urejeno pri Sveti Krvi na Koroškem, Preuredili so hotel »Sonnenhof«.

V Mežici je pogorela domačija Ledinkove družine. Domačini so zbrali za družino denarja, perila in obleke.

V Guštanju so priredili komorni koncert, katerega je obiskalo izredno mnogo ljudi.

Mladina iz Meziške doline, in sicer iz Guštanja, Prevalj, Mežice in Črne, je bila sklicana k tridnevnu obveznemu nabiranju borovnic. Nabrala je vsega skupaj skoraj 10.000 litrov borovnic. V velikovškem okraju so nabrali 17.950 litrov borovnic, ki so jih nato prekuhali za vojake na fronti.

Navodila za jesensko setev daje gorenjski tehnik v svoji zadnji številki. Letošnji pridelek je večinoma že pospravljen. Kljub delni posebi in suši je letošnja letina na Gorenjskem boljša od lanske. To je uspeh smotnejšega obdelovanja in gnojenja zemlje ter pravilnejše setve. Gorenjski tehnik pravi, da morajo Gorenjci posvetiti več pozornosti setvi rži, setvi rpe in gorčice. Razpravlja tudi o še intenzivnejšem obdelovanju, gnojenju in zlasti o pomenu izbire dobrega semenkega blaga. H koncu poziva list, naj se kmetje obračajo na prehranjevalni urad, ki jim bo vedno rade volje dajal brezplačna navodila in pojasnila v kmetijskih zadevah.

Dr. Hornung, pisatelj in sodrnik gorenjskega tednika, je padel na vzhodnem bojišču. Tednik mu posveča spominke vrstice.

V Gorici pri Radovljici se je smrtno ponesrečila pri neki vožnji 51 letna Katarina Rozman, mati šestih otrok.

307.956,23 mark so zbrali pri peti hišni zbirki na Gorenjskem in Koroškem. 22. in 23. avgusta bo še državna cestna zbirka.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 14. avgusta: Evzebij, m. Sobota, 15. avgusta: Vnebovzetje.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetstva c. 10; mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

Uprava splošne bolnišnice v Ljubljani opozarja, da je obiskovalec vstop po pol 3 prepo-vedan in da morajo zapustiti zavodno področje vsekakor in brezpogojno do 3. — Uprava.

Kleparski in inštalaterski pomočniki in delavci so vabljeni, da se udeležijo delavskega sestanka, ki bo na praznik, dne 15. avgusta 1942 ob pol 10 dopoldne v Pokrajinski delavski zvezi, I. nadstropje, soba št. 5. Zaradi važnosti dnevnega reda so vsi delavci imenovane stroke nujno vabljeni. — Oddelek industrijskih delojemalcev PDZ.

Deržajeva razstava. V soboto, 15. t. m. in v nedeljo, 16. t. m., nas bo ob 11. uri spet vodil po svoji razstavi slikar Edo Deržaj. Preteklo nedeljo je obiščevalo sledilo z velikim zanimanjem njegovim izvajanjem, zato smo prepričani, da bo tudi na praznik in v nedeljo napolnilo razstavni prostor v Obersnelovi galeriji na Gosposvetlki cesti.

Predlog hišnega posestnika smo zadnjič brali, naj bi mestna občina prevzela od hišnih posestnikov snazhenje trotoarjev poleti in pozimi na ta način, da bi gospodarji, kjer bi na njihovo željo hodnike snazila mestna občina, plačali letno pristojbino. Predlog je gotovo dobro mišljen, vendar pa v Ljubljani sedaj ni izvedljiv. Poglejmo samo, kako bi bilo pozimi. Policijski predpisi, ki določajo kidanje snega s hodnikov, imajo predvsem ta namen, da so hodniki po vsakem novem snegu čim hitreje spet urejeni. Če zapade sneg ponoči, mora biti sneg s hodnikov spravljen do 7. ure, če pa gre sneg tudi podnevi, pa morajo gospodarji po večkrat na dan dati skidati sneg s hodnikov. Sedaj pa pomislimo, da je v Ljubljani okrog 8000 obcestnih parcel. Z vseh teh 8000 parcel je treba hkrati spravljati sneg. Seveda pa mestno cestno nadzorstvo tega nikakor ne bi moglo opraviti o pravem času, ker ima v najboljšem primeru z vsemi za spravljanje snega naletimi delavci na razpolago samo približno 500 delavcev. Obenem mora skrbeti za oranje, kidanje in odvažanje snega s cest. Pač pa lahko z 8000 parcel spravi sneg 8000 posestnikov in hišnikov. Enako je pri poledici, ki navadno nastopi nenadoma. Mestno cestno nadzorstvo pač ne more takoj na vse hodnike navoziti peska, pepela ali žaganja, pač pa to lahko naglo naredi hišni posestniki s svojimi uslužbenci. Tako je torej jasno, da mestna občina ne more prevzeti odgovornosti za posipanje in snazhenje hodnikov, saj je to delo zvezano tudi z odgovornostjo in ta odgovornost z morebitno odškodnino ponesrečenem. Iz istih razlogov pa mestna občina ne more prevzeti niti snazhenja hodnikov pred posameznimi parcelami, ki bi se njih lastniki nekako abonirali pri mestni občini, ker je praktično nemogoče, da bi na vse te po mestu razkropljene hodnike o pravem času dospeli delavci in potrebno gradivo.

Ljubljansko gledališče

Drami:

Sobota, 15. avgusta ob 17: »Kovratstvo in lju-bezenc. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Nedelja, 16. avgusta ob 17.30: »Učiteljica. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Ponedeljek, 17. avgusta: zaprto.

Schiller: »Kovratstvo in lju-bezenc. V tej dra-mi je udarno prikazana razlika med aristokrat-skim in meščanskim svetom ter borba med pošte-nostjo in kovratstvom obeh. Igra je zaradi miselnega jedra, ki oznanja boj za človeško dostojanstvo, vedno aktualna. Igrajo: Predsednika — Levar, Ferdinanda — Verdonik, Kalba — Peček, Lady Milfordova — Mira Danilova, Wurma — Nakrst, Müllerja — Gregorin, njegovo ženo — Polonca Juvanova, Luiza — Ančka Levarjeva, Knezov ko-mornik — Raztresen, Zofija — Jurga Boltarjeva. Ponovitev v soboto ob 17. uri po zelo znižanih cenah od 10 lir navzdol.

V nedeljo v Drami. Dario Nicodemijeva igra »Učiteljica«. Delo prikazuje usodo podeželske učiteljice. Igrajo: Grofa Blagaia — VI. Skrbinec, posestnika Grdina — Pavle Kovič, šolskega slugo Klopčiča — Košič, policijskega svetnika — Gorinšek, učiteljico — Kraljeva, šolsko ravnateljico — Starčeva, Lizo — Gorinskova. Komedijo je režiral Jože Kovič. Za nedeljsko predstavo so cene zelo znižane, od 10 lir navzdol.

P. n. gledališko občinstvo opozarjamo, da je predprodaja vstopnic za tekoče dramske predstave tudi v tem času, ko Opera ne uprizarja predstav, v opernem gledališču vsak dan od 10.30 do 12.30 in od 17. do 19. ure. V Drami so vstopnice v pro-daji samo pol ure pred pričetkom predstave.

V. HEISER

70

Zdravnik gre s križem svet

Tagore je menil, da je »Indijska zdravstvena služba«[®] zgrešila svoj cilj, ker si ni znala pridobiti ljudskega srca. Dal mi je vedeti, da če bi Rockefellerjeva ustanova delala naravnost z njim, bi njeni uspehi bili mnogo bolj-ši. Odgovoril sem mu, da nam je sicer uradno potrebno sodelovanje vlade, a da se ravnamo po svojih navdihih in zamislih, če si hočemo pridobiti ljudske naklonjenosti na način, kakor ga je on zagovarjal. Tagore je sprva smil, da smo zavezniki vlade, ki ji on ni zaupal, a kmalu se je prepričal, da se naši nameni z njegovimi skladajo. Poudarjal pa je, da je edina prava in dobra pot, po kateri bi prišli do cilja, starodavna indijska pot, ki jo je prav toplotno priporočal.

Ta pripomba mi je nudila prilo-ko, na katero sem ravno čakal.

»Vi ste uživali zahodnjaško vzgojo,«[®] sem mu dejal, »a vendar odvrčate vse prispevke, ki jih je svetu dala znanost Zahoda. Preprosto dejstvo, da ste vi zdaj tukaj, že izpričuje osvojitve Zahoda, zakaj stara omika, ki jo poveljujete, ne bi nakdar spravila na svet take laje, ki vas je pripeljala semkaj.«

Lahko bi bil prišel peš.

»A ne v tako dobrem zdravju ka-kor ste zdaj,«[®] sem odvrnil. »Najbrž pa sploh ne bi bili prišli. Toda najbolj bi me zdaj zanimalo slišati vas, kaj se vam zdi o indijski zdravstvu. Za-trjujete, da ima veliko veljavo, a to nikakor ni gotovo. Edina prava pot bi torej bila, da bi njegove postopke preskusili v laboratorijih za znanstve-ne preiskave, v največji ustanovi, ki so jo ljudje ustvarili, da ugotovijo resnico. Ta ustanova je docela nepri-stranska; njeni uspehi so resnični in odkriti. Cela kopica zdravil, ki jih hvalite kot uspešne, po znanstvenih dokazih nimajo prav nobene veljave. Mislim, da bi celo vi sami bili zado-voljni, če bi mogli videti, kaj vse de-lajo v taki znanstveni delavnici, da pridejo do resničnih zaključkov. Ali bi vam bilo pri srcu, da bi si v Pekin-gu ogledali eno najlepših znanstvenih delavnic, kar jih je sploh po svetu?«

Modrec je privolil in takoj sem poskrbel da so ga sprejeli v »Zdrav-stvenem zavodu«.

Kar sem zdajle pripovedoval, je bil edini pomenek z njim glede tega pre-dmeta in ko eva se pozneje spet sreča-

la, nisem utegnil dognati, ali ga je obisk v znanstveni delavnici spreobrnil k mojemu prepričanju ali ne. Ven-dar pa sem poslednjo pozornost zasledoval njegovo govorniško delovanje in kolik-or sem se mogel prepričati, ni nikdar več govoril proti zahodnjaškemu zdra-vilstvu.

Na Ceylonu smo skoraj eleherni dan naleteli na kake ovire ali razočar-anja, a kljub temu so bili naši na-pori naposled kronani z uspehom. S podporo Rockefellerjeve ustanove je Ceylon prišel do najbolj sodobne zdravstvene službe v primeru z ob-ljudenimi vzhodnjaškimi deželami. Na-še delo je bilo, da je ta blagoslov pri-šel nad Ceylon mnogo desetletij po-prej, kakor bi mogel človek pričako-vati.

Ceylon je najboljši dejanski dokaz za Rockefellerjevo geslo: »Človekoljubnost mora sama prinesiti divi-dendo.«[®] Tako v gospodarskem kakor v človekoljubnem pogledu so bili haski zdaleka izdatnejši, kakor pa smo mi sami pričakovali. Ne samo da sta se zdravje in sreča tega ljudstva moč-no okrepila, marveč po boljšem zdrav-ju je tudi bogastvo rastlo v geome-trijskem razmerju.

Čeprav je bilo važno, da smo skušali izpopolniti prikaz o življenjskem razvoju črevesnih zajedalcev na Cey-lonu, je bil vendarle naš zadnji na-črt, da poženemo bolezen nazaj na

kraj izvora in da jo potem docela iz-trebimo.

Zaradi preseljevanja delovnih sil iz plemena Tamila je Madras postal e-re-dišče okužbe, od koder so se ti zaje-dalci razširili po vsem tropskem svetu.

Po potrpežljivem raziskovanju in potem ko smo premagali črnogledost ter nezaupljivost mnogih, se nam je nazadnje posrečilo čisto natančno do-ločiti zemljepisno lego žarišča okuž-be. Zavesetil bo dan, ko bo bolezen pregnana tudi iz Madrasa in s tem bo opravljen velik korak v pobijanju bo-lezni do korenitega uničenja.

Zadnje pribežališče

Ceylon je bil resnično veličasten zgled za ves Vzhod, kjer se je Rocke-fellerjeva ustanova trudila za širjenje zdravstvene misli. Imeli smo polne roke dela med množico domačinov, ki sta jih bila zdravstvo in zdravje docela neznani besedi. V Avstraliji pa so bili med delavskimi sloji sami belci, ki jim je bilo zdravstveno vprašanje do-mače, nepisemenih med njimi ni bilo in priborili so si že mnoge posebne pravice. Zato je bilo treba tu le nekaj pobude.

Leta 1916 sem se moral lotiti bri-tanskih dežel in kolonialno ministr-stvo v Londonu mi je dalo na pot svo-je poverljive listine. Tako slabo oprem-ljen sem najprej naskočil na Avstralijo, samoupravno trdnjavo — Avstralijo.

Ni pa preteklo mnogo let, ko so z vseh strani klicali Rockefellerjevo ustanovo za pomoč tako da smo lahko stavili čedalje strožje pogoje.

Z dušo polno lepih sanj sem priplul v Sydneyski zaliv, posejan z neštevitimi otoki, med katerimi so tudi otoki Goat, Shark in Cockatoo z zelenimi pobočji svojih gričev, kjer se slikovi-to odražajo rdeče in karminaste stre-he; pod žarkim soncem, ki je lilo z viška na mesto, je nudil pogled tolik-šen blesk, da je prekašal sleherni po-pis.

Sprejem v pristanišču pa je bil čisto v nasprotju s to vabečo lepoto. Da sem bil Amerikanec, je bilo jasno po mojem potnem listu. Carinski uradnik ga je ošinil s pogledom ter nekoliko rezko zahteval, naj mu pokažem pri-ljago. Brž so se srjale. Robci, ovrat-niki, knjige, časniki in sredstva za te-lešno nego — skratka vse kar sem imel — usuli po umazanem pločniku.

»Lahko greste!«[®] je zagodel mrki mož, ko so bili kovčgi že čisto prazni.

»Kdo pa mi bo zdaj spravil vse stvari nazaj?«[®] sem vprašal z neznim glasom.

»Vik!«[®]

Preden sem mogel najti pravi on-govor, sem zašlešal s ceste drobno sto-picanje in nenadoma se je pri vходу prikazal častnik v sijajnem kroju.

»Ali ste vi doktor Heiser?«[®] me je vprašal.

Vloga Madžarske pri oskrbovanju Evrope z živilom

Vse poljske pridelke, kolikor jih ima preveč, daje Madžarska na razpolago Italiji in Nemčiji

Budimpešta, 14. avgusta. s. Madžarski minister za oskrbo je napisal v reviji »Das schaffende Ungarn« zanimiv članek o vlogi, ki jo igra Madžarska pri oskrbovanju evropske celine v sed: njih vojnih časih. Madžarska, piše minister, se udeležuje orjaškega boja proti boljševizmu ter proti Angležem in Amerikancem ne samo s svojim orožjem, temveč tudi s svojim gospodarstvom, ker se zaveda, da s tem daje velik prispevek za ustvaritev nove Evrope, kakršno hoče Duce in Führer. Madžarsko poljedelstvo se ne zadovoljuje z uspehi, ki so bili doseženi s tem, da oskrbuje madžarsko ljudstvo s potrebnimi živilom, tudi se ne zadovoljuje s pošiljanjem tistih količin, kolikor jih več pridelajo, v Nemčijo in Italijo, temveč

skuša svojo proizvodnjo še povečati. S tem namenom in da bi madžarsko poljedelstvo moglo sodelovati v novem evropskem gospodarstvu, je madžarska vlada odobrila milijardo pengov za nakup tehničnih sredstev, s katerimi bi lahko povečali madžarsko domačo proizvodnjo. V okviru trgovskih sporazumov z Italijo in Nemčijo, je Madžarska dala tema dvema zaveznikoma narodoma na razpolago vse tiste količine kmetijskih pridelkov, kolikor jih ima sama preveč. Ta presežek pridelka v Bački, ki je bila po razsulu Jugoslavije spet priključena Madžarski, bo ali na razpolago za oskrbovanje vojske ali zaveznikom.

Kavčuk iz — žita!

V eni svojih zadnjih števil prinaša turinska »Stampa« zanimiv članek, ki med drugim tudi dokazuje, kako v Združenih državah primanjkuje kavčuka. Takole piše:

Kanada, Združene ameriške države, Argentina in Avstralija so štiri bogate izvoznice žita. Pred nedavnim so ustanovili kartel za financiranje tistih količin žita, kolikor jih zase preveč pridelajo. Človekoljubni kartel, pravijo, da je to. Velike zaloge žita, ki z njimi ne vedo kam, nameravajo prodati, čim bo vojna končana, evropskim narodom.

Ali naj opustimo to upanje? Le pustimo ga. Tehnični strokovnjaki Združenih ameriških držav so iznašli kemični postopek, kako spremeniti žito v kavčuk! Doslej so umetni gumi izdelovali iz premoga ali iz petroleja, zdaj pa so iznašli način pridobivanja gumija kar iz žitnega alkohola.

Ta novica je našla v deželah, ki se za takšne izdelke zanimajo, velik odmev. Zastopniki kmečkega ljudstva v ameriškem kongresu so predlagali, naj bi se vse žito, kolikor ga je preveč uporabljalo v vojnoindustrijske namene. Roosevelt je odločil, naj se skromen del denarja, namenjen

negu za izdelovanje sintetičnega gumija, porabi v ta namen, da se praktično začne izkoriščati novi izum.

Amerikanci res store najboljše, če spremene, seveda če se jim bo to posrečilo, svoje žito v kavčuk. Zaradi vojne in neizogibnega gospodarskega neuravnovešenja, ki ga je rodila vojna, preživlja evropska celina dobo prehranjevalnih težav, toda, ko se spet povrnejo normalni časi, bodo Evropejci hitro postali popolnoma neodvisni od uvoza žita od drugod.

Zanimiva pa je ugotovitev, da tudi Anglija, ki ima zdaj težave s svojimi prevozi po morju in ki je v dvomih glede svojega bodočega gospodarstva, želi znova postati vsaj deloma poljedelska dežela, ki bi pridelovala vedno več žita. Po vojni se bo tudi angleški uvoz zmanjšal.

Medtem pa se Japonci v deželah, ki so bogate na kavčukovem drevju, v deželah, ki so jih pred nedavnim osvojili v jugovzhodni Aziji, skrbno pripravljajo, da bi tam pridelali čimveč bombaža. Tako bo sedanja vojna prinesla revolucijo tudi na velike svetovne trgovske poti.

Razdeljevanje moke za hostije

Iz 1 kg moke je treba narediti 1000 velikih ali 3000 majhnih hostij

Po poročilu iz Rima se cerkvene oblasti zelo prizadevajo, da bi na pristojnih mestih, pri osrednjih civilnih oblasteh dosegle in izposlovale po

Cesar Neron in njegov čas

Rim na višku svoje moči, slave in bogastva, hkratu pa na prelomu dveh duhovnih dob, ob koncu klasičnega poganstva in ob začetku svetovno znanega Sienkiewiczovega romana »Quo vadis«. Ta roman bo v izvirnih slikah začel s 1. septembrom prinašati »Slovenski dom«. Opozorite na to veliko zanimivost svoje znanosti in prijatelje, da si naročijo s septembrom naš list!

sebnih nakaznic za moko, ki bi jo porabljali za izdelovanje hostij. Pri tem so zlasti mislili na tiste župnije, ki so daleč proč od mest, v katerih so prefekture dovolile posameznim zavodom usmiljenih sester izdelovati hostije in jim v ta namen tudi dodelile potrebne količine moke. Po tistih župnijah, kjer ne morejo dobiti hostij iz omenjenih zavodov usmiljenih sester, naj župni urad napiše pismo in ga pošlje glavnemu ravnatelstvu za prehrano v Rimu, ki bo določilo potrebno količino moke za hostije. Če gre za večje župnije, bodo nakazovali moko za en mesec, manjšim župnijam pa za dobo treh mesecev. Pismo morata videti, preden je odposlano, pristojni škofijski ordinarij in pokrajinski prefekt kot predsednik pokrajinskega prehranjevalnega urada. Prošnje bodo reševali hitro.

Glavni prehranjevalni urad v Rimu je določil, da je treba narediti iz 1 kg moke po 1.000 večjih oziroma 3.000 manjših hostij.

Kaj je s »težo let«

Po krivici pravimo, da tega ali onega že »leta teže«, oziroma da »prenaša težo let«. Z leti postaja namreč človek vedno lažji. Njegovo telo

Mogočen razmah galicijskega mesta Lwowa

Od lani, ko je nemška in zavezniška vojska pognala Ruse proti vzhodu, pa do danes je mesto Lwow (Nemci ga imenujejo Lemberg, Italijani pa Leopoli) doživelo velike spremembe, neverjeten razmah, tako da bi ga človek, ki ga je videl pred leti, recimo kdo od tistih, ki jih je bila prejšnja svetovna vojna privedla na bojišče v te kraje, zdaj skoro ne prepoznal več.

Stoletja je Lwow igral vlogo obmejnega mesta, zdaj pa se je takorekoč v hipu znašlo v središču velike evropske pokrajine, veliko trgovsko središče, kjer se zamenjavajo evropski industrijski

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIČ
RISAL JOŽE BERANEK

37.

Oglarjev sin, kamnar in hostnik se poslovijo in se iz kraljevega mesta podajo na pot iskat tri ugrabljene kraljčice. Menijo se, kje bi jih iskali, ko oglarjev sin odloči:

»Kralj je dejal, da jih vse išče, a ni nobenega sledu od nikoder. Jaz vama pravim, da jo mahmimo najprej zopet na visoke pohorske planine, kamor si gotovo nihče od kraljevih slednikov ni upal!«

Kamnar in hostnik sta bila s tem zadovoljna in tako se trije silaki napotijo v pohorski pragozd mimo ogromnega slapa — šuma, ki so ga ravno zaradi njegove lepote in moči občudovali.

36.

Hodijo skozi pohorski pragozd, kjer je rastle tako ogromno drevje, da živ človek ne bi mogel stopati tam. Hostnik pa je kar gredoč ruval drevesa, lomil veje in tako nadeloval gozdno stezo. Ko so pa prišli ob potoku do ogromnega skalovja, je kamnar pograbil skale in jih metal kot kakšen krompir.

Ko je bila bajta postavljena, so sedli in se pogovarjali: »Nam trem se mora vse posrečiti in bi bil le hudič, ki bi sedel na čem, česar mi ne bi preobrnilo in našli!«

V bajti bodo tako lepo spali, kuhali in počivali, kadar se bodo utrujeni vračali z lova.

takorekoč »zleze skupaj«. Jetra, ki pri človeku mladih let tehtajo približno poldrug kilogram, tehtajo pri starem človeku le še 800 do 900 gramov. 150 gramov na svoji teži izgube možgani, ko se človek postara. Tudi številni drugi deli človeškega telesa prav precej izgube na svoji teži. Izjemo tvori le srce, ki z leti postaja vedno večje. Staro srce tehta precej več kot pa mlado.

stisnjeno. Prej se je mesto Lwow razprostiralo preko ozemlja, ki je merilo 66 štirinajških kilometrov, zdaj pa je ta številka poskočila kar na 220. Istočasno pa se je močno dvignilo tudi število prebivalstva in sicer na 420.000. Tako je Lwow postal za Varšavo drugo največje mesto v generalni poljski guverniiji, kakor se danes ta dežela imenuje.

Ko so leta 1772 po drugi delitvi Poljske vkorakale v mesto Lwow avstrijske čete, je to mesto imelo komaj 30.000 prebivalcev. Malo pred prejšnjo svetovno vojno jih je bilo že 200.000. Pod Avstrijo je imelo to mesto svojo poslansko zbornico. Zunanje lice, kakršnega je imel Lwow tedaj, je ohranil do danes. Vsa sodobna poslopja, kulturni zavodi, prometna in oskrbovalna središča so še iz avstrijske dobe.

Pod pojmom Veliki Lwow (v istem smislu kot Velika Ljubljana) kakršen je zamišljen v regulacijskem načrtu, je treba razumeti vse mestno področje, poleg tega pa še ves gričevnat pas okoli starega mesta. Dva veličastna krožna poraščena pasova okrog središča mesta tvorijo parki in vrtovi. V kratkem — pravi neko poročilo agencije »La Correspondence« — bodo začeli graditi v Lwovu nove stanovanjske okraje.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Dober dan, Karlina!«

Toda Karlina se ni zganila.

Tedaj se je Thea Sundler sklonila čez njo, da bi ji videla v lice. Morebiti je mislila, da Karlina joka zavoljo tega, ker se Karl Artur ni hotel z njo srečati. Toda tedaj se je nekaj kodrov gospe Sundlerjeve dotaknilo Karlinine gole rame, kajti ogrinjalo, ki ga je Karlina nosila okrog vratu, ji je med delom padlo na tla.

Toda prav isti hip, ko so se kodri dotaknili njene rame, je Karlina oživila. Kakor ptica roparica je pograbila večji del dobro-negovanih kodrov in jih odrezala.

Ni bilo nobeno pretehtano dejanje. Čim je bilo izvršeno, je Karlina vstala in bila videti sprčo tistega, kar je storila, malce osupla. Ona druga pa je od jeze in presenečenja kar zdvijala. Kodri so bili njen silen ponos. Bila je edina lepota, kar jih je imela na sebi. Dokler spet ne bodo zrastle, se pred ljudmi ne bo smela prikazati. Še enkrat je spravila iz sebe presunljiv obupen krik.

V kuhinji, ki je bila tik zraven te sobe, je tako ropotalo z lonci, prasketalo v štedilniku in posoda tako ropotala, da ni nihče nič slišal o silnem kriku gospe Sundlerjeve. Gospa polkovnikova in njen sin sta sedela zunaj na vrtu in prav gotovo nista slišala prav nič. Nihče ni priskočil gospej Sundlerjevi na pomoč.

»No, kaj pa si prav za prav izgubila tukaj?« je vprašala Karlina. »Saj jaz molčim zgolj zavoljo Karla Arturja, toda ti brez dvoma ne boš verjela, da jaz ne bi vedela, kdo je vse to skuhal.«

Tedaj je Karlina stopila k vratom in jih odprla. »Sedaj pa ven!« je ukazala.

Istočasno je s škarjami naredila kretinjo po zraku, več ji pa

tudi ni bilo treba, da je gospo Sundlerjevo takoj spravila na noge.

Gospa proštova je spet previdno zaškrinila lino. Potem je sklenila roki in izbruhnila v glasen smeh.

»O, moj Bog!« je vzkliznila, »da sem tole videla! Sedaj bo vsaj moj stari dobil nekaj, da se bo lahko smejal.«

Toda takoj se je spet zresnila.

»Ti prenašena deklinat!« je mrmrala. »Tako je prav za prav povzročila, da bodo vsi skupaj o njej mislili le najslabše. Nak, ne, tudi temu moramo narediti konec.«

Hip nato je bila gospa proštova že na poti v gornje nadstropje. Tiho in oprezno je zdrslala kot tal skozi prostore prav do Karlinine sobe, ki je bila prav čisto zunaj na vzhodni strani.

Komaj se je bila ogledala naokrog, že je naravnala svoj korak proti peči. Tam je našla več raztrganih in prečesanih koscev papirja.

»Bog mi odpusti!« je dejala. »Saj ve, da je to prvikrat v mojem življenju, da berem nedovoljena pisma tujih ljudi.«

Vzela je polno popisane strani s seboj v svojo sobo, poiskala očala in začela brati.

»Aha, ja, ja,« je rekla, ko je bila z branjem na koncu. »To je pravo pismo. Saj sem si kaj takega lahko mislila.«

Tedaj je stopila s pismom v rokah dol po stopnicah, da bi ga prebrala gospej Beati. Ko pa je stopila na prosto, je zagledala svojo gostjo sedeti tik zraven njenega sina na klopi ob stranskem poslopju. Kako milobno se je naslanjala nanj! Kakšna vdanost, da, kakšno občudovanje je sijalo iz njenega pogleda, ki ga je obračala nanj.

»Oh, ti ljubi Bog, kako neki bi ji sploh mogla to prebrati!« si je mislila.

In mesto da bi stopila proti klopi, se je zopet obrnila in odšla k proštu v sobo.

»Tukaj imaš nekaj prijetnega za branje,« je rekla, ko je razprostrla pismo pred njim. »Našla sem ga v Karlini sobi. Vrgla ga je tja, da bi ga sežgala, toda vihravo dekle je pozabilo zažgati ga. Kar beri! Nič ti ne bo škodilo.«

Stari gospod je videl, da ima njegova žena čisto drugačen izraz kakor pa ga je nosila zadnje žalostne dni. In tedaj si je mislil, da tudi njemu ne bo škodilo, če bo prav tako prebral pismo.

»Da, gotovo,« je dejal, ko je prebral do konca, »tako se je zgodilo. Toda zakaj neki tega pisma ni odposlala?«

»Res, kdo bi to vedel!« je odvrnila gospa Forsius. »Na vsak način pa sem jaz vzela to pismo, da bi ga prebrala gospej Beati. Toda, veš, ko sem stopila ven na verando in zagledala, kako je s svojimi očmi božala svojega sina, sem si mislila, da bo boljše, če pismo še poprej pokaže tebi.«

Prošt je vstal in skozi okno pogledal na gospo Beato Ekenstedt.

»Da, tako je,« je pritrdil svoji ženi. »Vidiš, Regina, moj preljubi zaklad, da Karlina takšni materi tega pisma ni mogla poslati. Zategadelj ga je vrgla v peč. Ni se mogla braniti. Pa tudi midva v stvari ne moreva storiti nič. Naka, tudi midva ne.«

Oba sta zavzdihnila, ker nista imela možnosti, da bi Karlina pred javnostjo takoj oprala. Toda v srehi sta se čutila vendarle silno olajšana in ko sta se pri kosilu zopet dobila s svojim gostom, sta bila oba najlepše razpoložena.

Očitno je bilo, da se je podobna izpremembra dogodila tudi v gospej Beati Ekenstedt. V njeni ljubeznivosti ni bilo nič prisiljenega kakor poprej pri zajtrku. Videti je bila, kakor da je začela novo življenje.

Gospa Forsius se je spraševala, ali mar ne bi bilo treba to izpremembro pripisati gospej Sundlerjevi? In tako je tudi bilo, pa čeprav ne na tisti način, kakor si ga je predstavljala gospa proštova.

Gospa Beate Ekenstedt je sedela na klopi zunaj zraven Karla Arturja, ko je gospa Sundlerjeva planila iz hiše in kot golobica, ki se je še ravnokar zvijala v krugljavih krempljih, odrftotala od tod.

»Kaj pa je s tvojo prijateljico Theo?« je vprašala gospa Beate. »Glej, kako beži oddod in se z eno roko tišči na lice. Hitro, Karl Artur, pojdi naglo za njo da jo boš ujel na pragu. Morebiti pa jo je napadel roj čebel? Povprašaj jo, če ji lahko pomagaš!«